

De talkshowcarrousel

De talkshowcarrousel

Johan van Tilburg

© 2025 Johan van Tilburg
Omslagfoto's © 2025 Johan van Tilburg
Uitgeverij Brave New Books
ISBN 9789465127668

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. Teksten datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

(.....)

Peter Gabriel, A Quiet Moment

INHOUD

Fragment 2	<i>Het Debathuis</i>	9
Entr'acte		40
Zomergast		46
Entr'acte		53
Zomergast		59
Fragment 15	<i>Sonya</i>	65
Zomergast		71
Fragment 14	<i>Lindberg</i>	75
Zomergast		81
Fragment 13	<i>Het Zwarte Schaaap</i>	86
Zomergast		95
Fragment 12	<i>Umberto en Beau</i>	103
Zomergast		111
Entr'acte		118
Fragment 11	<i>24 uur met...</i>	128
Zomergast		136
Fragment 10	<i>Haagse Bluf</i>	143
Zomergast		153
Fragment 9	<i>Celebrity College</i>	157
Zomergast		164
Fragment 8	<i>Villa Niehe</i>	169
Zomergast		178
Fragment 7	<i>Moussaid & Hilterman</i>	184
Entr'acte		194
Zomergast		205
Fragment 6	<i>Presser en Dorenbos</i>	210
Zomergast		222
Fragment 5	<i>De Wereld Draaft Door</i>	229
Zomergast		239
Fragment 4	<i>Janiček</i>	253
Zomergast		268
Fragment 3	<i>Sterren op het linnen</i>	273

Zomergast		285
Fragment 0	<i>Umberto en Beau II</i>	292
Fragment 1	<i>Pavo</i>	308
Epiloog		325

Het Debathuis

De indrukwekkende zaal van debatcentrum de Rode Hoed, waarvan je bij een slentergang langs de Keizersgracht niet zou vermoeden dat hij achter de niet overdadig geornamenteerde gevel van nummer 102 verborgen zit, is afgeladen met geïnteresseerden. Op de balkons valt een frisse mengelmoes van ouderen en jongeren te bespeuren. Het vermoeden bestaat dat het gros van hen aan de linkerkant van het politieke spectrum gesitueerd moet worden, iets wat gezien de linkse signatuur van het debatcentrum niet zo verwonderlijk is. Toch spelen de rechtse politici vanavond allerminst een uitwedstrijd, zij hebben genoeg supporters weten op te trommelen voor deze laatste showdown voor de verkiezingen.

De bijzondere architectuur van het gebouw, met het smetteloos witte houtwerk van de in Dorische stijl vormgegeven pilaren, die in drie rijen boven elkander uittorenen en zo de illusie verschaffen van een bouwkundige bruidstaart, en de in smaakvolle terughoudendheid geornamenteerde balustraden beider balkons, oogt een kleine vierhonderd jaar nadat de Remonstrantse Gemeenschap hier een schuilkerk genaamd Vrijburg stichtte fris als nooit tevoren. In de nok ervan zijn sierlijke boogramen te herkennen. De rode gordijnen op de begane grond en op de twee verdiepingen, die voor de gelegenheid zijn toegeschoven om pottenkijkers buiten de deur te houden, zorgen voor een huiselijke sfeer waarin een stevige maar respectvolle uitwisseling van argumenten prima kan gedijen. Reeds sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw zetelt de Rode Hoed in dit gebouw. In de jongste decennia wist het uit te groeien tot een van de meest vooraanstaande debattempels van het land. Menig retorisch sabelgevecht op het scherpst van de snede werd hier

uitgevochten.

Het laatste een-op-eendebat – een redekaveling tussen de heer Buma van het Christen-Agrarisch Appèl en mevrouw Haaxman van De Groenen over het thema bestaanszekerheid – is juist ten einde gekomen. De katheders worden fluks aan de kant geschoven waarop een opmerkelijke setting zichtbaar wordt met presentatrice Petra Gijzen als een soort Jezusfiguur te midden van haar discipelen: de twaalf lijsttrekkers. Op de achtergrond een reusachtig eikenhouten pijporgel, dat werkeloos toekijkt: de muziek zal vanavond van de politici moeten komen. Interessant om te zien wie van de twaalf zich zal ontpoppen als een Petrus c.q. Petronella. En wat zal de rol van Paul Bach zijn, die zich ter linkerkant van Gijzen, rechts voor de kijkers, bevindt? Tijdens het eerste deel van de avond beperkte de ervaren journalist, die alweer vijfenveertig jaar op de buis te bewonderen is, de laatste jaren duidelijk in afbouwfrequentie, zich tot de inleidende praatjes voorafgaand aan de korte debatten, waarna Petra Gijzen het roer overnam op de momenten dat de kemphanen met elkaar in gevecht gingen.

De lijsttrekkers vormen een halve cirkel rondom de presentatrice; een die juist genoeg ruimte aan de zijanten van het podium laat om het risico dat er een politicus vanaf kukelt tot een minimum te beperken. Je moet er toch niet aan denken dat er een rechtse lijsttrekker van de linkerkant van het podium dondert of een linkse van de rechterkant! De constellatie is zo dat de meer rechtsgeoriënteerde politici zich ter linkerkant van Petra Gijzen bevinden, de linksere politici rechts van haar. Daar is duidelijk over nagedacht. Vanuit de zaal gezien ziet de menselijke halve maan er van links naar rechts als volgt uit: Sylvana Simonis van de Inclusieve Regenboogpartij Nederland, Froukje Haaxman van De Groenen, Lilian Mathijssen van het Socialistisch Front, Pieter Ommerth van De Groep Ommerth, Levi Asscher van de Arbeiderspartij Nederland, Alex Pechler van de Linkse

Democraten, dan gespreksleidster Petra Gijzen en haar secondant Paul Bach, en vervolgens Marc Rutjes van de Volkspartij voor Vrijheid en Neoliberalisme, Auke Buma van het Christen-Agrarisch Appèl, Katrien van der Plas van de Nieuwe Boerenpartij, Gerrit Wildeboer van de Partij voor Nederland en Nederlanders, Joost van Eerden van De Nieuwe Populisten en Thierry Prétentieux van De Lijst Prétentieux.

Het is niet het eerste verkiezingsdebat dat onder leiding staat van de geboren Rotterdamse Petra Gijzen, zij hakte vaker met dit bijltje. Zowel in 2017 alsook in 2021 was zij reeds van de partij, telkenmale in de hoofdstad van het land: in 2017 vond het laatste debat voor de verkiezingen, traditioneel verzorgd door de publieke omroep, plaats in Carré, vier jaar later streek men nog geen twee kilometer ten noordwesten van het Koninklijk Theater neer, en wel op de plaats waar we ook vanavond zijn aanbeland: de Rode Hoed. De presentatrice van de actualiteitenrubriek *Nieuwsuur* en het wetenschapsprogramma *Atlas*, die een jaar of tien geleden de rol van anchor bij het debatprogramma *Het Debat*huis van haar collega Paul Bach heeft overgenomen, ziet er zoals gewoonlijk patent uit. De knappe veertiger draagt een grijs pak bestaande uit pantalon en jasje, gecombineerd met een wit topje. Zwarte nubuck pumps completeren haar ensemble. Het lange, bruine haar is tot een staart gebonden. Wellicht heeft ze dit gedaan om voor deze bijzondere gelegenheid een zekere autoriteit uit te stralen, de televisiekijker kent haar voornamelijk met het haar los. Wanneer de laatste lijsttrekkers na even de benen gestrekt te hebben weer geïnstalleerd zijn – Prétentieux neemt, terwijl hij een moeilijke blik in de camera werpt, als allerlaatste zijn plaats in – kan het feest der democratie hervat worden.

‘Heren, dames, we hebben zojuist kennis kunnen nemen van jullie standpunten over de meest urgente thema’s van dit moment. Uiterst verhelderend, mag ik wel zeggen: ik denk dat de Nederlander echt iets te kiezen heeft wanneer hij

eerdaags naar de stembus tijgt. Tot slot willen Paul en ik jullie nog een laatste vraag voorleggen. Nu dus in een open ronde, waarbij eenieder zijn of haar zegje kan doen. Voor de goede orde, en het is zeker niet mijn bedoeling om hier in de rol van strenge schooljuf te kruipen, maar het is niet de bedoeling dat er door elkaar heen gepraat wordt. Ik zal dit scherp in de gaten houden, voor je het weet wordt het een janboel en daar is onze democratie allerm minst bij gebaat. En nee: dit is absoluut géén referentie aan het Kamerdebat van een paar weken terug, waarin de boel totaal uit de hand liep en Kamervoorzitster Khalida Arib, die normaliter toch haar mannetje staat, volledig machteloos was. We beginnen met een schone lei, zullen we maar zeggen. Mijn vraag aan jullie is de volgende: Noem een zwak én een sterk punt van een van uw collegae. Het leek ons een leuk idee wanneer ieder van jullie iemand kiest aan de, in dit geval letterlijke, overkant van het politieke speelveld, zoals jullie kunnen zien zitten de rechtsgeoriënteerde lijsttrekkers voor het publiek rechts en de linksgeoriënteerde links. Ja, meneer Buma?

‘Ik ben noch links, noch rechts, wij van het Christen-Agrarisch Appèl zijn er voor alle Nederlanders!’

‘Dank voor deze aanvulling, voor de duidelijkheid hebben we het politieke speelveld toch maar even ingedeeld in links-rechts. Met uw welnemen. Nu we toch bij u zijn, wilt u het spits afbijten?’

‘Als u erop staat.’

‘Ga uw gang.’

‘Wel, als ik mijn linkse opponenten zo eens bezie, als we dan toch geacht worden ons uit te drukken in achterhaalde termen als “links” en “rechts”, dan zou ik graag een compliment willen maken aan mevrouw Mathijssen. Ik vind het knap dat zij...’

‘Het is niet verboden om u rechtstreeks tot uw collega te richten, meneer Buma.’ Auke Buma, die gekleed gaat in een blauwe blazer met matchende stropdas, draait zijn hoofd van

de presentatrice naar de lijsttrekker van het Socialistisch Front.

‘Ik vind het knap dat u, mevrouw Mathijssen, ondanks uw recente verkiezingsnederlagen – hoeveel waren het er ook alweer, drie, vier, vijf? – tóch weer de moed bij elkaar heeft weten te rapen om de socialistische kar te trekken. In dit compliment, dat zult u begrijpen mevrouw Gijzen, schuilt dan ook gelijk het zwakke punt van mijn overbuurvrouw: het feit dat zij nog niet één verkiezing, zij het op gemeentelijk, provinciaal dan wel landelijk niveau, heeft kunnen bekronen met een overwinning. Blijkbaar weet zij het socialistische gedachtegoed niet goed over te brengen op haar electoraat: een uiterst spijtige aangelegenheid. Ik bedoel, je zou de maoïsten toch eindelijk eens een overwinninkje gunnen.’ Wanneer hij klaar is met zijn betoog verschijnt de voor hem karakteristieke grijns op het gezicht van de CAA-politicus: een subtiel lachje waarbij het vileine karakter ervan enigszins gecamoufleerd wordt door de keurige rij boventanden die ten tonele verschijnt. Dankzij de grijsblauwe pretoogjes en de opvallend joviale plooiën die van de vleugels van zijn pronte neus naar zijn mondhoeken lopen heeft het lachende gezicht van de zestigjarige CAA-leider doorgaans een ontwapenend effect op zijn omgeving. Niet vanavond op Lilian Mathijssen. Zij countert terstond:

‘Fijn dat u mij eraan herinnert hoe de jongste verkiezingen voor ons verlopen zijn, meneer Buma. Zal ik u er ook even aan herinneren hoe uw clubje bij de jongste verkiezingen werd weggevaagd door de Nieuwe Boerenpartij van mevrouw Van der Plas? Gut, wat bleken jullie van het Christen-Agrarisch Appèl een diepe voeling met jullie achterban in de provincie te hebben!’ De in een scharlakenrood jurkje gestoken Mathijssen haalt een keer diep adem voordat ze verdergaat. Je krijgt de indruk dat de frustratie die zich gedurende de avond bij haar heeft opgehoopt – haar een-op-eendebat met Gerrit Wildeboer

over het thema immigratie verliep niet bepaald vlekkeloos – er nu in één keer uitkomt. ‘Staat u mij toe, mevrouw Gijzen, dat ik de bal gelijk terugkaats naar meneer Buma. Uw sterke punt is ongetwijfeld uw befaamde gevoel voor humor, iets waar in het Haagse zelfs een aparte term voor bedacht werd: humor. Een soort humor dat ondanks zijn wat oubollige karakter toch best te pruimen is. Respect, wie weet verschijnt dit neologisme ooit nog eens in de Dikke Van Dale! Uw zwakste punt is zonder twijfel het feit dat u en uw partij elke vier jaar als schoothondjes liggen te wachten om met de neoliberalen in het regeringspluche plaats te nemen. Alles voor de baantjescarrousel om de ministers- en staatssecretarisposten, nietwaar? De sociale afbraakpolitiek kan u ogenschijnlijk geen klap schelen!’

De deze zomer veertig geworden – daarmee is zij de jongste van alle lijsttrekkers – Mathijssen laat haar blik één tel op het minzaam glimlachende gezicht van haar opponent rusten. De jongste telg uit het Brabantse politieke geslacht Mathijssen – haar vader is niemand minder dan Jan Mathijssen, zonder twijfel het belangrijkste boegbeeld van het Socialistisch Front van de afgelopen vijftig jaar – slaat haar armen vervolgens over elkaar en richt haar blik zelfgenoegzaam op de dichtstbijzijnde camera. Vrijmoedig golft haar goudblonde haar over haar schouders. De goudkleurige oorringen, die matchen met haar lokken, benadrukken haar onbeschroomde vrouwelijkheid, maar de blik in haar donkerbruine ogen geeft te kennen dat ze op oorlogspad is. Voordat Petra Gijzen de kans krijgt het woord te nemen is het Auke Buma die het niet laten kan Mathijssen een speldenprikje terug te geven:

‘Namen jullie maar eens regeringsverantwoordelijkheid, Lilian. Jullie roeptoeteren al vijftig jaar vanaf de zijlijn, maar aanpakken, ho maar! Waar is die hands-onmentaliteit?!’ Mathijssen reageert onverwijd:

‘Onze hands-onmentaliteit is dag in dag uit zichtbaar in de

oude wijken van onze dorpen en steden: de haarvaten van onze maatschappij! En waar is jullie zo beroemde VOC-mentaliteit, Auke? Juist ja: die rust op het kerkhof!’

Met die VOC-mentaliteit doelt de socialiste op de door de voorganger van Buma, oud-CAA-lijsttrekker en voormalig minister-president Peter-Jan Balkensteen, in het leven geroepen term, die zou staan voor het optimistische, naar buiten gekeerde en op de handel gerichte Nederland. Een term die later in de ban zou worden gedaan gezien het feit dat je de VOC niet los kunt zien van kolonialisme en slavenhandel. Buma gaat er niet verder op in. Met nog steeds dezelfde minzame glimlach op zijn gezicht zal hij vanbinnen beseffen dat hij deze slag – dit slagje – verloren heeft. Gijzen richt zich tot Alex Pechler, de voorman van de Linkse Democraten:

‘Meneer Pechler, mag ik u het woord geven?’

‘U wilt dat ik mij middels een loftuiting, al dan niet gemeend, tot een van mijn medelijsttrekkers wend?’ Op het gezicht van Pechler, die gewinkeld lijkt te hebben in dezelfde kledingzaak als Buma, de snit en blauwtinten van hun jasjes en dasjes komen nagenoeg overeen, breekt een ondeugende lach door, die de zestigjarige iets jeugdigs geeft. Met zijn grote, bolle ogen, zijn opvallend langwerpige gezicht en ironische glimlach heeft hij iets weg van een beroemde negentiende-eeuwse Ierse toneelschrijver; een die goed was voor ten minste één aforisme per dag. Ook Pechlers coupe telt net als bij Buma het geval is meer grijze dan bruine haren.

‘Inderdaad, en bij voorkeur een gemeend compliment, een compliment dat niet gemeend is, daar koop je immers niets voor. Een sterk én een zwak punt van een van uw rivalen?’ Met de palm van haar linkerhand maakt Gijzen een gebaar in de richting van de lijsttrekkers links van haar.

‘Wel, dan zou ik gaarne van de gelegenheid gebruik willen maken om een forse veer tussen de biljetjes van mevrouw

Van der Plas te schuiven: respect dat het haar gelukt is als one-issuepartij zoveel zendtijd op de nationale televisie binnen te harken. Het is mij een raadsel wat al die redacties van al die talkshows bezielt, maar goed, knap is het alleszins. Haar zwakke punt? Het feit dat de Nieuwe Boerenpartij welbeschouwd maar één wezenlijk programmapunt heeft: het welzijn van de boerenstand. Er leven meer mensen in dit land, Katrien, nog even afgezien van de flora en fauna. Er zijn meer kwesties die de burger bezighouden dan het voortbestaan van de varkensfokkerijen in het oosten en zuiden des lands.'

Slechts enkele seconden zit de lijsttrekker van de Nieuwe Boerenpartij gevangen in de priemende blik van Pechler. Dan draait zij haar hoofd weg en slaat haar ene been over het andere, iets wat nog een hele onderneming is daar de geboren Brabantse zeker niet de slankste der aanwezigen is. Iemand met haar postuur wordt sinds enkele decennia aangeduid met het ietwat bevreemdende, naar een contradictio in terminis riekende woord 'volslank', daar de term 'dik' in de ban is gedaan, waarschijnlijk omdat velen hem te kwetsend vonden. 'Gezet' zou in dezen een aardig compromis zijn waarmee je de waarheid geen geweld aandoet. 'Corpulent' zou ook nog kunnen, 'mollig' is waarschijnlijk al over de grens van het betamelijke. De achtenvijftigjarige voormalig medewerkster van de Nederlandse Vakbond voor Varkenshouders en gewezen journaliste voor bladen als *Meat & Meal* en *Vleesmagazine* gaat ook vanavond weer op de nonchalante manier gekleed die het publiek inmiddels van haar kent. Ze draagt een antracietgrijs floddershirt, een donkere, katoenen broek en een zwartleren jackje dat is opgeleukt met in het oog springende tijgerprintstukken op de schouders. Haar laarzen komen nog het dichtst in de buurt van legerkisten. Twee joekels van oorringen bungelen bezijden haar fijne, zwarte krulletjes. Met haar wat vlezige gezicht, waar een

sympathieke uitstraling van uitgaat, zou ze kunnen doorgaan voor het jongere zusje van wijlen de geliefde volkszanger André Haak. Na een korte denkpauze dient ze Pechler van repliek:

‘Ik dank de heer Pechler voor die struisvogelveer in mijn reet, maar als ik aan mijn trekken wil komen kan ik dat héél goed zelf, daar heb ik zijn hulp niet bij nodig. U moest eens weten wat mijn man en ik in ’t weekend allemaal uitspoken, al dan niet met behulp van veren, boeien en weet ik wat niet allemaal meer... *Basic Instinct* is sinds jaar en dag onze favoriete film, ik kan hem drómen.’ Gelach vanuit de zaal. Een jonge gast op het eerste balkon voelt de noodzaak op zijn handen te gaan fluiten. Aangespoord door zijn maten herhaalt hij zijn kunststukje. Ook bij de lijsttrekkers is de spanning even van de boog. Met uitzondering van Thierry Prétentieux, die strak voor zich uit kijkt; alsof hij zit te broeden op de oneliners die later zullen volgen. ‘Dat wij een one-issuepartij zouden zijn laat ik voor rekening van de heer Pechler. Iedereen die ons partijprogramma heeft gelezen weet dat dit nonsens is. Nee, meneer Pechler, ik ga u niet het plezier gunnen u onnodig veel aandacht te schenken, u bent daarstraks al veel te lang aan het woord geweest. Ik wil me graag richten tot u, mevrouw Haaxman, en uw ecologisch verantwoorde partij. Wat moet het fijn zijn om zo moreel superieur in het leven te staan als u. Om *altijd* het goede te doen, nooit eens te twifelen aan uw beweeggronden. Met die standvastigheid feliciteer ik u, dat is absoluut een ijzersterk punt van u. Uw sterkte is mijns inziens gelijk uw zwakte: wie moreel zo hoog te paard zit zal er vroeg of laat onherroepelijk vanaf donderen. Een politiek leider die een gooi wil doen naar de gunst van de kiezer en bij wie illegale wapens in haar woning zijn aangetroffen... Tsja, dan maak je geen beste beurt, *to put it mildly*...’

Met die laatste opmerking doelt de dochter van een Ierse moeder en een Nederlandse vader op het feit dat enkele

maanden terug een vijftienjarige jongen werd aangehouden op een vervallen woonark in Amsterdam-Oost, die daar samen met wat vriendjes rotzooi aan het trappen was. Vlak voor zijn arrestatie gooide hij een wapen weg. Het bleek te gaan om de zoon van de fractieleider van De Groenen Froukje Haaxman en de bekende filmmaker Robèrt Hoeijmakers, die later om zijn zoon te beschermen verklaarde dat het zich gehandeld zou hebben om een onklaar gemaakt alarmpistool dat gebruikt werd als rekwisiet bij filmproducties en dat hij blijkbaar ‘ooit eens van een filmset mee naar huis had genomen en op zolder had laten rondslingeren’. Een mediarel was geboren. Hoeijmakers en Haaxman waren diep door het stof gegaan, maar blijkbaar naar de zin van Van der Plas nog niet diep genoeg. Haaxman, generatiegenote van Van der Plas, staat bekend om haar beheerste – en volgens haar criticasters nogal geaffecteerde, zelfs enigszins hautaine – manier van converseren, slechts zeer zelden is de met een volle bos bruine krullen gezegende politica erop te betrappen dat ze uit haar rol valt. Dit keer echter lijkt de agitatie het te winnen van de tact, de stoom lijkt uit de oren te komen van de in een modieus bordeauxrood pakje gehulde voorvrouw van De Groenen. Haar bruine ogen spuwen vuur. Voordat ze de gelegenheid krijgt te reageren is het Thierry Prétentieux die ertussen zit:

‘Mevrouw Haaxman: de verpersoonlijking van de hypocr...’ De interruptie van de leider van De Lijst Prétentieux wordt rigoureus een halt toe geroepen door de presentatrice:

‘Meneer Prétentieux, ik dacht niet dat ik u het woord had gegeven? Mevrouw Haaxman, misschien wilt u reageren op de kritiek van Van der Plas?’ Met een verongelijkte blik kijkt Prétentieux de zaal rond. Alsof hij wil benadrukken dat hem en zijn partij niet slechts vanavond maar structureel de mond wordt gesnoerd.

‘Jazeker! Wat vind ik dat nou weer jammer, Katrien, dat je

een en ander weer zo nodig persoonlijk moet maken! Wat er is voorgevallen met mijn zoon heeft niets, maar dan ook h  l  maal n  ts te maken met de politieke koers die wij van De Groenen varen en ik acht het dan ook beneden alle peil dat je die oude koe weer uit de sloot haalt – al begrijp ik de fascinatie van de Nieuwe Boerenpartij voor oude koeien natuurlijk wel, de Nederlandse veestapel is immers de enige groep hier te lande waar jullie voor opkomen! Een vierbenig, gigatonnen mest en stikstof producerend electoraat, hoe bedroevend! En dat noemt zich volksvertegenwoordiger! Giervertegenwoordiger zou de lading alleszins beter dekken! Mevrouw Van der Plas, u zet willens en wetens de toekomst van onze natuur op het spel en zoiets is uiterst onverkwikkelijk en volstrekt onverschoonlijk!’ Met een woeste ruk draait Haaxman haar hoofd een kwartslag. ‘Ik zou me nu gaarne willen richten tot de heer Van Ee...’

‘Ja nee, wacht, nou moet ik ook de kans krijgen te reageren!’ Petra Gijzen geeft permissie:

‘Mevrouw Van der Plas, het woord is aan u, maar hou het kort alstublieft.’

‘De arrogantie van dit grachtengordeldier om zo over onze boeren te praten is werkelijk tenhemelschreiend! Zonder onze boeren, mevrouw Haaxman, geen hopjesvla, geen blanke vla, geen chocoladevla, geen kwark, karnemelk, gortepap, vanille-ijs, noch speklapjes, spareribs, karbonaadjes, T-bonesteaks, balkenbrij of zure zult! Zonder onze boeren n   it meer barbecue  n tijdens broeierige zomeravonden, denk d   r maar eens over na! Een regelrechte nachtmerrie! Zonder hen zouden wij als volk een eventuele nieuwe hongerwinter, en mijn ouders en grootouders hebben die van ’44-’45 nog meegemaakt, met zekerheid niet overleven! Dan zouden we weer gedwongen worden tulpenbollen te vreten! Ehh, pardon: eten. Of nog erger: quinoasalades! Wat een gr  wel, moet er niet aan denken!’ Haaxman gunt zichzelf niet de tijd een

weloverwogen antwoord te formuleren maar gaat gelijk in de tegenaanval:

‘Het zou nochtans niet verkeerd zijn voor uw lijn eens wat vaker een salade te nuttigen. Of bijvoorbeeld ’s ochtends een kommetje kwark en een glaasje jus in plaats van een paar ons charcuterie – en ’s avonds een gezonde mix van snoepkomkommertjes en snackpaprikaatjes in plaats van uw calorierijke borrelplanken!’ Niet meer dan drie tellen nadat ze die woorden heeft uitgesproken lees je de gêne van het gelaat van de Groenen-lijsttrekker; de spijt dat ze zich heeft laten meeslepen door haar opponente. Haar opmerking lijkt een directe verwijzing naar een foto die Van der Plas onlangs ietwat provocerend op een van haar socialmediakanalen zette. Een post met de titel ‘borrelhapjes op het platteland’, waarop een bord te zien was vol spareribs, kippenpoten, gehaktballen en diverse soorten worst. Het bericht werd gezien als een onverholen steek onder water aan het adres van de veganistische en vegetarische Kamerleden in het algemeen en de milieubewuste Groenen in het bijzonder. Paul Bach, die nog stamt uit een tijd dat je politici, toentertijd zonder uitzondering heren in driedelig grijs, aansprak met ‘excellentie’, vindt de tijd gekomen om in te grijpen:

‘Mevrouw Haaxman, vindt u het niet wat ongepast de omvang van mevrouw Van der Plas in deze discussie te betrekken?’

‘Paul, je hebt gelijk, dit had ik anders kunnen zeggen.’ Bach maakt een wijzende beweging naar Van der Plas. ‘Ik geloof niet dat u *mij* excuses verschuldigd bent.’

‘Katrien, neem me niet kwalijk, ik had je figuur niet op moeten werpen. Laat onverlet dat mijn zoon net zomin in dit discours thuishoort.’

‘Excuses aanvaard. Misschien dat ik ook niet had moeten beginnen over die kwestie met dat pistool. Al blijf ik het raar vinden dat iemand die de pretenties heeft mee te dingen naar het premierschap onlangs nog de wapenwet overtrad. Niet

echt geloofwaardig, als je het mij vraagt.'

'Ik denk dat die zaak inmiddels uit-en-te-na besproken is. Mij trof geen blaam, daar ik niet eens *wist* van dat wapen. En dat weet u ook.' Paul Bach vindt het welletjes:

'Dames, dames, genoeg! We kennen jullie standpunten in dezen. Terug naar het uitgangspunt van deze ronde. Mevrouw Haaxman, u stond op het punt de heer Van Eerden een sterk en een zwak punt toe te bedelen? Begint u, ter verhoging van de sfeer, eens met het sterke punt.'

'Wel, ik mag wel zeggen dat ik het uitermate knap vind dat de heer Van Eerden nadat hij zich had losgemaakt van de partij van de heer Prétentieux in staat bleek een eigen, klaarblijkelijk levensvatbare politieke beweging op poten te zetten. De splinterpartij van de splinterpartij, zullen we maar zeggen. Opmerkelijk dat er op populistisch rechts kennelijk nog zoveel ruimte zit. Al zien de peilingen er niet echt rooskleurig voor hem uit, hij mag zijn handen dichtknijpen wanneer hij überhaupt in de Kamer komt, maar goed, dit terzijde, ik ben niet het type vrouw dat graag zout in de wonde van aangeschoten wild strooit. Het zwakke punt van De Nieuwe Populisten, moeten we het daar nog over hebben? Afgezien van het potsierlijke brilmontuur van de heer Van Eerden, nee sorry, dat is flauw, staat wat dat betreft met stip bij mij op één dat zijn partij pleit voor een asielstop inclusief grensbewaking. Naast het feit dat dit totaal onuitvoerbaar is mag niet onvermeld blijven dat dit uiterst inhumaan is!'

'Weet u wat inhumaan is?!'

'Jazeker: de asielstandpunten uwer partij!' De midvijftiger Van Eerden, die net na de eeuwwisseling al eens een Tweede Kamerzetel bekleedde, en wel voor de partij van Pim Fortuinlijk, gaat er eens goed voor zitten. Het asielvraagstuk is koren op de molen van de in een grijs pak met grijs-wit gestreepte stropdas geklede politicus. Het 'potsierlijke' brilmontuur waar Haaxman over repte betreft een kloek exemplaar van doorzichtig kunststof dat, hoe in het oog

springend het ook mag zijn, wel netjes matcht met zijn jasje en zijn grijzer wordende haardos, die keurig naar achteren gekamd is. Het geeft hem de uitstraling van een joviale dorpskapelaan uit de jaren zeventig van de vorige eeuw in een of ander naamloos gehucht onder de rook van Weert of Geleen, die de teloorgang van het rooms-katholicisme met kleine cosmetische ingrepen een halt probeert toe te roepen.

‘Nee, het feit dat de gewone, hardwerkende Nederlander geen huis en geen baan meer kan krijgen omdat deze allen worden ingenomen door de asielzoekers die u zo graag verwelkomt – waarvan de overgrote meerderheid overigens bestaat uit gelukszoekers die hier om economische redenen naartoe komen. Mevrouw Haaxman, ik heb het al vaker gezegd en ik blijf het herhalen: wij als Europa zijn niet in staat heel Afrika op te nemen! Wij pleiten voor een humane opvang in de regio, dat wil zeggen in Afrika en het Midden-Oosten. Voor de Kaukasische Oekraïners maken wij vanzelfsprekend – *tijdelijk*, laat dat duidelijk zijn – een uitzondering, immers, Europa *is* voor hen de regio.’

‘Ah, voor de Kaukasische schapjes wordt een exceptie gemaakt: als ze maar wit zijn, is het niet?’

‘Nu maakt u er een flauw kleurenissue van, ik geef duidelijk aan dat het ons te doen is om de oorsprong van de vluchteling in kwestie. Oekraïne ligt in Europa, derhalve is men meer dan welkom in Nederland, maar dan wel onder het strenge beding van een onverwijld terugkeer naar het vaderland zodra de Russische troepen zijn verdreven! Wij zijn als land geen charitatieve instelling!’

‘Maar wél een natiestaat met morele verplichtingen op basis van internationale verdragen!’

‘Inderdaad: verdragen waar wij nu juist vanaf willen! Nederland kan uitstekend zijn eigen broek ophouden!’

‘Dat valt nog te bezien als de dictator in het Kremlin zou besluiten deze kant op te komen.’ Thierry Prétentieux, die sinds de inval van Rusland in Oekraïne met grote regelmaat

publiekelijk flirt met het oorlogszuchtige regime in Moskou, voelt de noodzaak op te komen voor zijn maatje in 't Kremlin, maar Petra Gijzen, die het roer weer heeft overgenomen van Bach, is onverbiddelijk:

‘Hoezo dicta...’

‘Meneer Prétentieux, ik geloof niet dat u het woord had! Enfin, ik denk niet dat we er hier uit gaan komen voor wat betreft u beider asielpolitiek, daar gaapt een immens gat tussen. Dat is iets voor na de verkiezingen, al acht ik het onwaarschijnlijk dat u beiden tezamen in coalitieonderhandelingen verzeild zult raken. We moeten door, want we dreigen uit te lopen. Meneer Van Eerden, wellicht is er iemand aan de overkant tot wie u zich wilt richten?’ Joost van Eerden krijgt niet de kans de vraag van de presentatrice te beantwoorden daar Prétentieux nog wat tegenstribbelt:

‘Mevrouw Gijzen, dit is nu al de tweede keer dat u mij onderbr...’

‘Meneer Prétentieux, de heer Van Eerden heeft het woord! Laten we hier met z'n allen toch alsjeblieft een minimum aan decorum in acht nemen! Meneer Van Eerden, ga uw gang.’

‘Dank u. Als ik zo eens naar de overkant kijk valt het mij op dat de heer Asscher een opvallend montere indruk maakt, terwijl daar toch allerminst reden toe is, lijkt mij. Ik bedoel, de jongste peilingen mogen er dan vooralsnog niet echt rooskleurig voor óns uitzien – ik ben er overigens van overtuigd dat dit helemaal goed gaat komen – de sociaaldemocraten lijken ook niet bepaald aan de winnende hand te zijn. En dan druk ik me nog eufemistisch uit, jullie electoraat lijkt bijna volledig te verdampen. Mijn oprechte complimenten dat u de moed erin weet te houden, meneer Asscher! Hoe zeggen onze oosterburen dat toch zo mooi... *Die Hoffnung stirbt zuletzt!* Na het zoet dan nu het zuur. De heer Asscher en zijn Arbeiderspartij om de oren slaan met gefundeerde kritiek is niet zo moeilijk natuurlijk. Hij maakt

het mij wat dat betreft wel erg gemakkelijk. Dat continue gedweep de jongste tijd met het gedachtegoed van De Groenen, wordt u daar nou nooit eens moe van? Meneer Asscher, u heeft de gewone man in de arbeiderswijken, Jan met de pet zagezegd, van u vervreemd, vindt u het gek dat deze zijn heil zoekt bij partijen als de mijne of die van Gerrit? Zo was het twintig jaar geleden al in de tijd van Fortuinlijk en blijkbaar herhaalt de geschiedenis zich. U heeft zichzelf gedegradeerd tot het loopjongetje van mevrouw Haaxman, tegen wie u de laatste maanden programmatisch gezien op een nogal kleffe manier aan het aanschurken bent. Laat ik het zo zeggen: U slaapt nog *nét* niet in dezelfde bedstede – al ben ik daar inmiddels niet meer zo zeker van. Dat geflikflooi met elitair links neem ik u kwalijk, omdat u daarmee de gewone, hardwerkende Nederlander buitenspel zet. Bent u er nou voor de quinoa knagende, Van Moof rijdende young urban professional uit de hoofdstad die het zich kan veroorloven drie keer per jaar naar Dubai te vliegen?! Of voor Harry en Corry uit de Schilderswijk die al hun geld bijeen moeten schrapen om één keer per jaar voor tien dagen naar Benidorm te vliegen?! Hardwerkende Nederlanders die om klokslag zes uur 's avonds na een lange, vermoeiende werkdag aan de boerenkool zitten – vandaag de dag niet zelden *zonder* gehaktbal en een kuiltje jus, omdat ze die niet meer kunnen betalen! U pretendeert net als mevrouw Haaxman op te komen voor het klimaat en het behoud van de aardbol, maar u verwaarloost terwijl u dat doet uw eigen achterban op dat kleine stukje aardbol waarover u zeggenschap heeft, en *dát* neem ik u ten zeerste kwalijk!

Van Eerden schikt zijn stropdas, die tijdens zijn gepassioneerde uiteenzetting een ietwat naar links is geschoven, en wacht in alle rust op het weerwoord van de voorman van de Arbeiderspartij Nederland. Dit laat niet lang op zich wachten. Asscher, die het middelste, voorste deel van zijn haardos in de loop der tijd gedecimeerd zag worden tot

een bescheiden plukje – wat dat betreft moet hij het afleggen tegen zijn drie jaar jongere collega van De Nieuwe Populisten – draagt ook vandaag weer de onvermijdelijke knalrode ‘sociaaldemocratische’ stropdas. Zelfverzekerd richt hij zich tot de man tegenover hem:

‘Fijn om te horen dat de heer Van Eerden zich zo bekommert om het lot van onze aardbol – al is het dan slechts om dit kleine stukje achter de dijken. De dijken die, als het aan u ligt, meneer Van Eerden, eerdaags met een meter of twee opgehoogd zullen moeten worden, als we tenminste hier in het westen geen natte voeten willen krijgen. Ik heb uw partijprogramma erop nagelezen. U gelooft niet in windturbines en zonneweides omdat deze “ineffectief” zouden zijn. Tevens rept u over klimaatadaptie, het aanpassen aan de nieuwe, extremere weersomstandigheden die voor de deur staan. Welnu, voor wat betreft dat laatste punt kunnen we elkaar vinden, natuurlijk moeten we ons aanpassen aan de nieuwe klimatologische omstandigheden, maar dat laat onverlet dat we wel degelijk bij machte zijn iets aan het veranderende klimaat te doen. Nu het nog kan! Wat bent u toch een zwartkijker! U praat in termen van “over de balk gegooide miljarden”, als u het heeft over het klimaatfonds. Weet u wat weggegooid miljarden zijn? Dat geldt dat nodig zal zijn om bij toekomstige zomerdroogtes onze agrariërs niet kopje onder te laten gaan; of om bij de eerstvolgende overstroming van de Maas ten gevolge van noodweer de Limburgse huishoudens bij te staan. Waarom zoveel koudwatervrees voor een klimatologisch tweesporenbeleid? Afijn, het is op zich al winst dat u inmiddels onderkent dat er überhaupt zoiets als klimaatverandering gaande is, menig collega van u aan de rechts-populistische kant van het spectrum denkt daar immers heel anders over.’ Nadat de eenenvijftigjarige Asscher, die de afgelopen twintig jaar via onder andere een wethouderschap in de Amsterdamse gemeenteraad langzaam

maar gestaag de sociaaldemocratische ladder wist te beklimmen, zijn slotzin heeft uitgesproken, laat hij zijn blik enkele tellen rusten op de aanvoerder van De Lijst Prétentieux. Deze reageert als door een wesp gestoken:

‘Doelt u op mij? Als u zo nodig een punt wilt maken, heb dan tenminste de courage man en paard te noe...’ Weer is het de tweeënveertigjarige Prétentieux, na Mathijssen is hij de jongste van de aanwezige lijsttrekkers, niet gegund zijn zin af te maken, Petra Gijzen is onverbiddelijk. Haar verzuchting heeft haast iets badinerends:

‘Meneer Prétentieux, hoe vaak moet ik u nog zeggen dat u uw mond moet houden als anderen aan het woord zijn? Uw tijd komt nog, heus... Waar waren we gebleven? Juist ja, meneer Asscher, u staat duidelijk heel anders in de klimaatdiscussie dan uw rechtse tegenhanger Van Eerden. Aan u de taak de bal terug te kaatsen dan wel door te spelen. Gezien het feit dat de heer Van Eerden reeds de eer had de volle laag te ontvangen van mevrouw Haaxman stel ik voor dat u de bal doorspeelt naar een van uw opponenten die in deze ronde nog niet het woord heeft gehad. Misschien heeft u iets positiefs dan wel negatiefs te melden over de heer Rutjes? Of over de heer Wildeboer dan wel de heer Prétentieux?’ Levi Asscher heeft aan een half woord genoeg.

‘Ik kijk u aan, meneer Rutjes. U heeft als minister-president maar liefst vier kabinetten de tijd gehad om dit land naar uw zienswijze te kneden. Welk een visie werden wij gewaar! Waar staan we nu? Studenten moeten tot hun vijfendertigste thuis blijven wonen omdat er een schrijnend woningtekort is, de toestroom van asielzoekers en economische vluchtelingen is zo groot dat er onder de bevolking van dit an sich zo tolerante land nog nauwelijks draagvlak te vinden is om ze ordentelijk onderdak te bieden, de energietransitie verloopt in slakkentempo omdat u tijdens uw regeerperiodes de vervuilende fossiele industrie via belastingvoordeeltjes structureel de hand boven het hoofd

heeft gehouden, de buslijnen in de provincie zijn wegbezuinigd en de gewone man kan amper nog het huishoudboekje kloppend krijgen! Hulde aan het neoliberalisme! Excuseer mijn sarcasme, maar u zult het met mij eens zijn, en u ook, mevrouw Gijzen, en u meneer Bach, en alle aanwezigen hier vanavond, dat twaalf jaar Rutjes I tot en met IV dit land bepaald geen goed heeft gedaan, en dan druk ik me nog diplomatiek uit! Mevrouw Gijzen, als het concept van deze ronde van mij vraagt dat ik nu geacht word ook iets positiefs te zeggen over de heer Rutjes, welnu, u vraagt wij draaien: Het feit dat de heer Rutjes zich verwaardigt om na een adempauze van twee jaar, waarin hij de neoliberale honneurs tijdelijk aan zijn collega Dilan Sivas moest laten, weer terug te keren in de politieke arena getuigt van een onversaagdheid die bewondering mag oogsten – al zal echt h  l  maal n  mand daarom staan te springen!

Bij de doorgaans zo beschaafde Asscher is zowaar iets van oprechte boosheid te bespeuren. Een forse bijval van het publiek valt hem ten deel. Het lijkt erop dat hij de hele avond heeft gewacht op het moment om tegen de gewezen minister-president van leer te trekken. Daarstraks, tijdens het een-op-eendebat met Katrien van der Plas, zat er nog duidelijk de handrem op. Het mag geen verbazing wekken dat Rutjes niet in het minst ontdaan is door de tirade van zijn collega. Zijn bijnaam, ‘Teflon Marc’, is allerminst uit de lucht komen vallen: Weinig kritiek lijkt te beklijven bij de inmiddels achtenvijftigjarige, rijzige (hij meet ruim een meter negentig) politicus, die erom bekendstaat dat hij alle problemen, groot en klein, van landelijke dan wel geopolitieke aard, pleegt weg te lachen. Ogenschojnlijk vlotjes wist hij de politieke tegenslag, die er gedurende zijn regeerperiodes is geweest, te trotseren. Tot de kiezers het twee jaar geleden na de val van zijn vierde kabinet welletjes vonden. In allerijl kwam het VVN-bestuur op de proppen met een vervanger voor hun tot dat moment zo succesvolle leider, de tien jaar jongere, in

Ankara geboren Nederlands-Koerdische Dilan Sivas. Daar zij bij de verkiezingen van 2023 niet het gewenste resultaat behaalde, en vooral ook omdat zij in de ogen van het partijbestuur het charisma van haar voorganger ontbeerde, koos men ervoor om toch weer terug te vallen op partijmastodont Rutjes.

Wanneer de rust in de zaal enigszins is weergekeerd is het Petra Gijzen die de langstzittende mp uit de Nederlandse geschiedenis uitnodigt tot repliek:

‘Fikse kritiek op u, meneer Rutjes. Voelt u behoefte hierop te reageren?’ Paul Bach doet er nog een schepje bovenop: ‘Volgens de heer Asscher heeft u tijdens uw regeerperiodes weinig goeds gedaan voor dit land.’ Nog steeds is de grijns die al zo’n beetje de hele avond op het gezicht van Rutjes prijkt niet geweken. Het is het soort grijns dat continu bezig lijkt zoete broodjes te bakken; een grijns die menigeen die de afgelopen jaren in de knel is komen te zitten door VVN-beleid danig op de zenuwen is gaan werken. Zijn grijze ogen, die schuilgaan achter een onopvallende, randloze bril, geven te kennen dat hij allerminst onder de indruk is. De realpolitiker par excellence, die gekleed gaat in een soortgelijke blauwe blazer als die van Asscher – waarbij de stropdas, hoe kan het ook anders, niet sociaaldemocratisch rood is maar neoliberaal blauw – richt zich fysiek tot de presentatrice en met zijn woorden tot zijn opponent aan de overkant:

‘Waar gehakt wordt vallen spaanders. Dat de heer Asscher en zijn clubje er al jaren een sport van maken om te duiken wanneer er regeringsverantwoordelijkheid moet worden genomen is hun zaak, daar ga ik niet over. Wij van de VVN bezitten wél de grootsheid keer op keer de keuze te maken dit land niet als een stuurloos schip op de Noordzee te laten dobberen maar achter het stuurwiel te kruipen, en ja, dan gaat er weleens wat mis. Zonder nou en détail in te gaan op de kritiek van de heer Asscher durf ik het wel aan om te zeggen dat dit land er na twaalf jaar Arbeiderspartij

beduidend beroerder had uitgezien: de werkloosheid behoort tot de laagste in de EU en onze economie floreert als nooit tevoren! Kortom, niet zo somber, Levi, dit land loopt op rolletjes! Nederland is nog steeds een supergaaf land om in te wonen!’

‘Als je minimaal vierduizend euro per maand verdient, Marc... Netto.’

‘Levi, jij weet héél goed dat we vorig jaar nog een armenbonus hebben uitgekeerd van honderd euro aan alle uitkeringsgerechtigden met een bijstandje! De VVN laat niemand vallen!’

‘Ach ja, die doekje-voor-het-bloeden-bonus van jullie: “zwijggeld” voor de armlastigen, opdat ze ophouden met klagen. Dieptepunt van de eenentwintigste-eeuwse politiek.’

‘Nou maak je er een karikatuur van, Levi.’

‘Die armenbonus van jullie, dát was een karikatuur, Marc!’ Beide lijsttrekkers oogsten nu om en om ongeveer evenveel bijval van het publiek. Maar Rutjes besluit het speelveld te verleggen. Hij is er allerm minst bij gebaat dat de verkiezingen zullen uitlopen op een strijd tussen zijn partij en de AN. Het is een publiek geheim dat hij veel liever een coalitie zou vormen met een van de partijen die zich ter rechterzijde van de Arbeiderspartij ophouden, zoals bijvoorbeeld met het Christen-Agrarisch Appèl. Wellicht ook met de uit het CAA voortgekomen DGO, De Groep Ommerth, een relatief nieuwe partij die zich ergens in het politieke midden pleegt op te houden; bij sommige issues zwenkt zij iets naar links, bij andere topics weer wat naar de rechterzijde van ’t politieke spectrum. In de peilingen staat ze op een zetelaantal dat schommelt tussen de tien en de twintig. Er zou Rutjes veel aan gelegen zijn minimaal een zetel of vijf daarvan af te snoepen.

‘Mevrouw Gijzen, ik begrijp dat ik nu geacht word met een sterk en een zwak punt van een van de politiek leiders aan de overzijde op de proppen te komen?’ Met een charmante

handbeweging wijst Petra Gijzen van Pieter Ommerth naar Sylvana Simonis van de IRN, de twee lijsttrekkers op links die in de slotronde nog niet aan bod zijn geweest. 'Ga uw gang...'

'Pieter, ik vind het bewonderingswaardig dat je, als ik zo vrij mag zijn te tutoyeren, we kennen elkaar al zo lang, de draad hebt weten op te pakken nadat je vlak voor je vertrek bij het CAA, nog helemaal niet zo lang geleden dus, te kampen hebt gehad met een burn-out. Dames en heren, ik kan u verzekeren dat een burn-out absoluut geen kattenpis is, een medewerkster van onze partij, juffrouw Sophie Hermann, heeft ook ooit zoiets aan de hand gehad, alle respect, Pieter, dat je die tijd te boven bent gekomen! Ik denk zelfs dat je er sterker uit bent gekomen, want ziehier, hier sta je dan toch maar mooi, de trotse leider van je eigen partij! Hulde, je bent een topper! Goed, dan ook gelijk maar mijn kritiekpuntje: Als ik de partijprogramma's naast elkaar leg zie ik bij nauwkeurige bestudering nauwelijks verschil tussen het CAA en De Groep Ommerth. Pieter, waarom een hele nieuwe partij uit de grond gestampt voor enkele cosmetische aanpassingen? Het politieke landschap is al zo versnipperd. Voor het sterke neoliberale geluid moet de kiezer bij de VVN zijn, voor het, met alle respect, politieke vlees- noch visgerecht kan men terecht bij zowel het CAA alsook De Groep Ommerth.'

De paternalistische ondertoon die te bespeuren valt in de manier waarop de voormalige mp praat over de burn-outperiode van Ommerth valt niet bij alle aanwezigen in goede aarde. Vanuit de zaal is zelfs wat boegeroep hoorbaar. Van hen die denkkelijk klaar zijn met de 'oude politiek', de achterkamertjescultuur van handjeklap. Daar waar Marc Rutjes als hét symbool gezien kan worden van deze oude manier van politiek bedrijven, staat Pieter Ommerth juist voor de 'nieuwe politiek', een waarbij transparantie het toverwoord is. De generatiegenoot van Levi Asscher – ook hij gekleed in de onvermijdelijke grijsblauwe blazer, blijkbaar

hoor je je als mannelijk politicus in zo'n jasje te hullen om een zekere autoriteit uit te stralen – reageert niet direct op de kritiek van Rutjes. Zijn forse, kortgekapte hoofd met de bokkersneus en de oplettende, enigszins toegeknepen grijsblauwe ogen, waarin een ondeugende glinstering zichtbaar is, rust stoïcijns op zijn breedgeschouderde bovenlichaam. Een sympathieke neushoorn die ieder moment kan toeslaan. Petra Gijzen lijkt haast te hebben en spoort de politicus aan tot het formuleren van een respons:

‘Meneer Ommerth, volgens de heer Rutjes zou uw nagelnieuwe beweging weinig verschillen van het CAA.’ Na ogenschijnlijk ampel innerlijk beraad verbreekt Ommerth zijn zwijgen:

‘Dat laat ik voor rekening van de heer Rutjes. Het is straks aan de kiezers of ze tezamen met mij en mijn beweging een nieuwe weg willen inslaan of op de oude,’ Ommerth maakt een hoofdknik in de richting van Rutjes en Buma, ‘voet door willen gaan. Noch de heer Rutjes, noch ondergetekende gaat daarover, alleen de kiezer bepaalt – en verdient het bijgevolg om serieus genomen te worden. Wat mij enigszins stoort aan de heer Rutjes en zijn partij is het geflirt met de PNN. En ach, ik begrijp het ergens wel, er zijn immers veel stemmen te halen op de rechterflank, uiteindelijk vissen de heren Rutjes, Buma, Van Eerden, Wildeboer en Prétentieux allen in dezelfde vijver, mevrouw Van der Plas idem dito, maar een béétje meer zelfrespect zou de heer Rutjes niet schaden. U stáát toch ergens voor, mag ik hopen?! U sluit coalitievorming niet uit met een partij die uit de EU wil stappen, serieus?! Mevrouw Gijzen, om trouw te blijven aan het door u zo kien uitgedachte format van deze slotronde zou ik me graag willen wenden tot de heer Wildeboer, wiens Partij voor Nederland en Nederlanders vóór een vertrek van ons land uit de Europese Unie is. Gerrit, hoe denk je dat te gaan financieren? Een nexit gaat Nederland miljarden kosten: denk je nu echt dat ons land bij zo'n vertrek welvaart? Wilt u, mevrouw

Gijzen, ook nog een compliment horen aan het adres van de heer Wildeboer? Wel, een kleine dertig jaar Kamerlid, waarvan twintig als fractieleider van zijn eigen partij, dat valt te prijzen. Dan ben je in ieder geval standvastig, al staat de PNN lijnrecht tegenover De Groep Ommerth, laat daar geen enkel misverstand over bestaan – nu niet, nooit niet. In tegenstelling tot mijn collega's daar aan de overkant sluit ik de PNN wél uit als potentiële coalitiepartner.'

'Hoerá!!!' Van achter in de zaal stijgt een luide kreet op die toebehoort aan een dame die blijkbaar over een week willens is op de partij van Pieter Ommerth te stemmen; of in ieder geval niet op die van Wildeboer. Haar gil wordt gevolgd door een boegeroep van enkele in kostuum gehulde jongelui die zich rondom een van de pilaren bij het podium geposteerd hebben; in de buurt van waar Thierry Prétentieux momenteel een getormenteerde indruk maakt. Met een diepe frons slaat de voorman van De Lijst Prétentieux het schouwspel gade, waarbij hij nu en dan zijn hoofd schudt. Paul Bach maant de zaal tot stilte en voelt zich geroepen tijdelijk de regie van Gijzen over te nemen. Het is een publiek geheim dat hij geen fan is van Gerrit Wildeboer en diens gedachtegoed.

'Meneer Wildeboer, de kritiek van de heer Ommerth is niet mals. Ik denk dat hij wel een punt heeft. Ik bedoel, hoe denkt de PNN een nexit te gaan financieren? Zo'n vertrek uit de EU wordt door letterlijk álle economen als schier onbetaalbaar ingeschat.'

De PNN-leidsman slaakt een diepe zucht, waarbij hij zich ervan verzekerd dat elk van de aanwezige camera's zijn misnoegen haarfijn meekrijgt. De sinds jaar en dag peroxideblonde politicus, van wie nauwelijks één Nederlander zich kan voorstellen hoe hij eruitziet met zijn natuurlijke haarkleur, is tijdens zijn inmiddels decennia omspannende carrière in de landelijke politiek regelmatig geconfronteerd geweest met de journalist Paul Bach,

vriendjes zijn de Limburger, in wiens fysionomie met de wat toegeknepen ogen nog iets van de Indonesische lijn van zijn grootmoeder is te herkennen, en het boegbeeld van de progressieve VARA nooit geworden. Ook nu lijkt de geboren Venlonaar, van wie de buitenlandse media na al die jaren nog steeds niet weten hoe ze de signatuur van zijn islam- en EU-kritische PNN moeten duiden – als rechts-populistisch dan wel rechts-extreem – allerminst van zins zoete broodjes te bakken.

‘Weedu, meneer Bach, meneertje linkse kerk, u weet het weer zo te framen alsof het een feit is dat een Nederland los van de EU niet zou kunnen bestaan, of, zoals u zegt, ons klauwen met geld zou gaan kosten. Je reinste lariekoek! Meneer Bach, Pieter, ik spreek jou ook gelijk aan, jullie zullen ongetwijfeld op de hoogte zijn van het feit dat niet-EU-landen als Zwitserland en Noorwegen sinds jaar en dag tot de vijf rijkste landen van Europa behoren, op dit continent is alleen Luxemburg rijker, dus verveel mij niet met die goedkope leugens als zou een nexit ons failliet betekenen! Weedu wat ons failliet betekent?! Die miljarden die we jaarlijks kwijt zijn aan Brussel om de staatskassen van de zuidelijke landen te spekken omdat ze hun huishoudboekjes niet op orde hebben! Weedu wat ons failliet betekent? Die tientallen miljarden die we kwijt zijn aan de tienduizenden asielzoekers die jaarlijks de weg naar ons land vinden en van wie uiteindelijk de overgrote meerderheid in de bijstand belandt: uitkeringen die door de hardwerkende Nederlanders, de Henken en Ingrids van ons land, moeten worden opgehoest! Meneer Ommerth, u verkoopt sprookjes! De EU heeft haar langste tijd gehad, kijk naar de weerstand die er inmiddels aan het ontstaan is in keurige democratieën – al wordt daar in de linkse media nog weleens over geschamperd – als Hongarije, Servië, Polen of Slowakije! Europa is klaar met de EU, ze heeft ons een oorlog in gerommeld die niet de onze is en...’ Paul Bach gunt Wildeboer niet de kans zijn verhaal af te maken.